

ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน¹

นันทน์สิน อินทะนักร²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน โดยสิทธิเด็กถือเป็นสิทธิอันเป็นสากลที่ต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อให้เด็กมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกับผู้ใหญ่และไม่ว่าจะมีเพศใดก็ตาม รวมทั้งควรได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งได้รับการเคารพในสิทธิในเนื้อตัวร่างกายมิให้ได้รับอันตรายไม่ว่าจากบุคคลใดก็ตาม การใช้ความรุนแรงกับเด็กเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งการลงโทษเด็กโดยใช้ความรุนแรงถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิของเด็กที่ควรได้รับความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเคารพต่อสิทธิในเนื้อตัว ร่างกาย และจิตใจ เมื่อเด็กถูกลงโทษด้วยความรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมไปถึงพัฒนาการของเด็ก การใช้ความรุนแรงกับเด็กไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น สำหรับปัญหาการลงโทษเด็กโดยการใช้วิธีการที่รุนแรงในโรงเรียน แม้ในปัจจุบัน ประเทศไทยจะได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาวาดด้วยสิทธิเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของเด็กไว้ และยังได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในการจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ได้กำหนดให้การลงโทษนักเรียนสามารถกระทำได้เท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอน ทั้งนี้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรงหรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วย แต่ในปัจจุบันก็ยังพบว่ามีปัญหา

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์รัล เต้งวิทยา และรองศาสตราจารย์ดุษฎีพร วงศ์ทองสรรค์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การลงโทษเด็กโดยใช้ความรุนแรงในโรงเรียนเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งทางกายและวาจา ส่งผลให้เด็กได้รับอันตรายแก่ร่างกายรวมทั้งทางจิตใจจากการกระทำของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งการลงโทษเด็กด้วยการทำร้ายหรือใช้ความรุนแรงถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของเด็ก และขัดกับหลักการคุ้มครองเด็กเป็นการใช้ความรุนแรงหรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม จะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาลงโทษเด็กโดยใช้ความรุนแรงในโรงเรียนได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาลงโทษเด็กโดยใช้วิธีการที่รุนแรงในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาเรื่องบทกำหนดโทษทางอาญากับผู้ที่ลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่มีการกำหนดโทษทางอาญาไว้เป็นการเฉพาะแก่ผู้ที่ลงโทษเด็กนักเรียนโดยใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2548 ทำให้ต้องอาศัยโทษทางอาญาจากบทบัญญัติทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นความผิดฐานทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็กตามมาตรา 26 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งทำให้เป็นช่องว่างในการบังคับโทษกับผู้กระทำความผิด และทำให้ไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียนให้ได้รับโทษอย่างเหมาะสม

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาการตรวจสอบการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา แต่ตามอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กและพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาดังกล่าว มิได้กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบปัญหาการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียนโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่ยังมิได้มีเหตุเกิดขึ้นอันจะทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปตรวจสอบติดตามการดำเนินการของบุคลากรในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพื่อยับยั้งและแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กและพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวประกอบด้วยเจ้าหน้าที่และผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดซึ่งกำหนดครอบคลุมในระดับประเทศและระดับจังหวัด อาจทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบการลงโทษที่ใช้ความรุนแรงกับเด็กในแต่ละโรงเรียนได้อย่างสม่ำเสมอและละเอียดครบถ้วน และมีได้

กำหนดให้มีตัวแทนผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยตรวจสอบแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุตร หลาน หรือบุคคลในครอบครัวที่อยู่ในโรงเรียนนั้น เพื่อทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรม ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามหลักความโปร่งใสและ หลักความมีส่วนร่วม

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาเรื่องการตรวจสอบบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กในโรงเรียน ในปัจจุบันพบว่า นอกจากจะเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กโดยครูผู้สอนแล้ว ก็มักจะเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กโดยผู้ที่ทำหน้าที่ตำแหน่งอื่นที่มีใช้ครูหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอนซึ่งเป็นวิชาชีพ ควบคุมที่ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ตามพระราชบัญญัติสภาครูและ บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มิได้กำหนดให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นในโรงเรียนซึ่งมิได้มีหน้าที่เกี่ยวกับการ เรียนการสอนโดยตรงแต่ก็ต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเด็กในโรงเรียนต้องได้รับใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพ และมีได้มีมาตรการทางกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือหลักเกณฑ์ในการควบคุมการ ประกอบอาชีพเพื่อควบคุมคุณภาพผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กใน โรงเรียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ทำให้อาจเป็นช่องว่างที่แต่ละโรงเรียนสามารถกำหนด คุณสมบัติได้ตามความเหมาะสม ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้นอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก หรือมีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครองความ ปลอดภัยและสวัสดิภาพของเด็กในโรงเรียนจากการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงหรือการกระทำอื่นใดที่มีขอบ

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียนและมาตรการทาง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาเห็นควรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องบทกำหนดโทษทางอาญากับผู้ที่ลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็ก ในโรงเรียน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับ บทกำหนดโทษกรณีที่มีการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาเกินสมควรแก่เหตุหรือฝ่าฝืนมาตรา 65 หรือ กำหนดบทลงโทษขึ้นเป็นการเฉพาะแก่ผู้ที่ลงโทษเด็กโดยใช้ความรุนแรงในโรงเรียนอันเป็นการกระทำที่ ฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำต่อเด็กใน ความปกครองดูแลของตนเป็นการเฉพาะแตกต่างจากการทำความผิดของบุคคลทั่วไป รวมทั้งเพื่อ ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ และเพื่อมิให้เป็น เยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นต่อไป

2. ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการตรวจสอบการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในหมวดที่ 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา โดยบัญญัติเพิ่มเติมให้มีคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบปัญหาการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียนขึ้นเป็นการเฉพาะประจำแต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ไขปัญหาการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียนโดยตรง โดยให้มีหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน ตำรวจ แพทย์ นักจิตวิทยา ฯลฯ รวมทั้งตัวแทนในส่วนของผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงกับเด็กในโรงเรียน โดยให้มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของครูหรือบุคลากรในโรงเรียน และขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ตามหมวดที่ 7 ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินการลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วย เพื่อให้เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ช่วยให้การสอดส่องดูแลและแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยป้องกันการใช้ความรุนแรงกับเด็กในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความรุนแรงต่อเด็กโดยครอบครัว เพื่อน สังคม ฯลฯ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

3. ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการตรวจสอบบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กในโรงเรียน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานกับเด็กหรือต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กในโรงเรียน โดยกำหนดให้ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนดังกล่าวจะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กตามหลักสูตรที่กำหนด และขอเสนอแนะให้กำหนดมาตรการทางกฎหมาย ห้ามมิให้โรงเรียนหรือสถานศึกษารับผู้ที่ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กตามหลักสูตรที่กำหนดเข้าปฏิบัติงานโดยไม่ได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนต้องมีโทษทางอาญาทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานและโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่รับเข้าปฏิบัติงาน เพื่อยับยั้งและป้องกันปัญหาการละเมิดต่อสิทธิของเด็ก การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก หรือกระทำการใดที่มีขอบกับเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- กองนิติการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : หจก. เทพเพ็ญวานิชย์, 2547.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.
- เพียว ศรีแสงทอง. การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำผิด (Punishment and Correction). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จรัสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด, 2554.
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท. คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ร่มโพธิ์, 2560.
- อภิวัฒน์ สุดสาว, “การกำหนดโทษอาญา ตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”. **จูลนิติ**, (มีนาคม - เมษายน 2561)
- อวิการัตน์ นิยมไทย, “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไทยควรรู้”. **จูลนิติ**, (กรกฎาคม – สิงหาคม 2552)